

prva niso udeležili zborovanja, češ, vsaka dežela ukrepi, kar je potreba za nje obrambo in varstvo. Odrekli so za vojsko zunaj dežele vsako davščino v pridelkih, ker itak plačujejo vojni davek. Za mnoge planinske prelaze ob meji bi bilo treba mnogo vojakov, katerih ni moči nabrati v deželi; sôsebno nevarno bi bilo kmetom dajati orožje v roke; sploh ni moči resno braniti dežele. Voljnejši so bili stanovi, ko so se Štajerci in Korošci posebe obrnili do njih; spominjaje se starega tovarštva izza turških vojsk, obetali so za tri mesece (kimovec, listopad in gruden) vojni prispevek po 3000 gld., toda izrecno so si izgovorili, da se kranjski podložniki »ex ratione politica« ne smejo jemati v vojake. Navzlic temu je vlada vender dognala, da je bil iz Kranjske poslan v graško obrambno komisijo zastopnik grof Andrej Danijel Barbo, katerega sta spremljala aktuvar Frančišek Julij pl. Wiesenfeld in vpisovalec Miklav Malič. Toda vezalnega pooblastila ni imel; samó dolžan je bil, o vseh važnih obravnavnih stvaréh po brzovestnikih poročati v Ljubljano.

Dočim se je v Gradci posvetovala komisija, kakó bi zastopila Bavarcem in Francozom pot na Štirsko, pretila je Avstriji na jugu druga še večja nevarnost. Vlada je dobila od različnih stranij vest, da namerja špansko-napoljsko brodogradnja napasti avstrijsko obalo, ki je bila skoro popolnoma brez obrambe. Nató skliče vlada v začetku l. 1742. poseben shod v Ljubljano, da bi osnovala obrambo avstrijskega obrežja in primorskih dežel. V mestih s pristanom ni bilo malone nobenih vojnih potrebščin, niti topov, niti smodnika; utrdbe in okopi, vse je bilo propalo. Tržaški mestni glavar, grof Seyfried Herberstein, opozoril je prvi vlado na nedostatnost obrambnih priprav in predlagal, naj se ustanovi majhno bojno ladjeve in utrdi obala. Za varstvo tržaške luke je nasvetoval, naj se zgradi dva dolga pristanska jezca, ki bi zapirala tujim ladjam pot v luko. Dalje je predlagal, naj se hitro osnuje deželna bramba, tako imenovana »cernida«, katero so primorske dežele že imele iz davnih časov. Delila se je primorska cernida na 4 stotnije (na tržaško, devinsko, avstrijsko-istersko in hrvaško), takisto goriška (na tolminsko, goriško, kraško in gradiško). Po načrtu generalnega majorja barona Keila naj se vzprejemajo v cernido samó možjé od 20.—40. leta; prevelike stotnije naj se razdelé v manjše čete od 20—30 mož. V vsaki vasi naj jih vadijo desetniki ob nedeljah in praznikih v orožji; zato so oproščeni vsake tlake. Tudi naj se uvéde streljanje v tarčo kakor v nemških alpskih deželah. Vse vaje nadzirajo za to imenovani častniki; pri pouku naj se rabi deželni jezik. — Ko so v tem napoljski korzarji drzno plenili po Jadranskem morji in avstrijskim in drugim trgovcem jemali ladje — med poškodovanci je bil tudi kranjski trgovec Zois — ustanovila je vlada korzarsko flotilo, da zabrani razbojništvo na morji in zasede utrjena mesta. Pri tem so jo sôsebno podpirali tržaški trgovci in Senjani, da bi se odškodili za uplenjene ladje. Nekatera mesta so dobila celo dovolilne liste, da smejo pod habsburško zastavo jemati in pleniti sovražne trgovske ladje. — Naposled je govoril g. predavatelj o vladnem načrtu, po katerem naj bi Avstrija in Anglija skupno napadli Napolitansko. V ta namen je oborožila vlada 8 ladij, in to ladjeve je prvokrat zaplulo dné 2. vélikega srpana 1742. leta, združilo se z angleškim in odplulo ž njim pred Genovo. — To velezanimljivo predavanje, katero so poslušalci živahno pohvalili, kazalo je, kako težavno je bilo vladi dobiti izdatno pomoč od posameznih dežel v nevarnih časih, dalje je predavatelj dokazal, da je bilo za Avstrijo nujno potreba prestrojiti upravo in vojaštvo v jednotnem zmislu, ako je hotela vztrajati poleg jednotno urejenih držav.

A. Kaspret.

Slovensko gledališče. Meseca prosinca so se predstavljale do malega zgolj igre, o katerih smo že poročali, torej zadošča, ako jih samó zabeležimo. Dné 1. prosinca se je igrala veseloigra „Strijc bogatin“, dné 3. prosinca burka „Pojdimo na

Dunaj!“, dné 6. prosinca veseloigra „Popolna žena“ in opereta „Mesečnica“, dné 10. prosinca pa burka „Slovenec in Nemec“. Kar se dostaje te burke, dovoljeno nam bodi venderle nekoliko besed. Naša misel je taka, da takšni proizvodi nikakor ne sodijo na naš oder, zakaj vrednosti prvič nimajo prav nobene, nego bijejo naravnost dobremu ukusu v obraz, drugič pa je tudi naše slovensko razmerje popolnoma drugačno, nego je morda kje na Češkem; trd slovenski gospodar v nas ne najema nemških hlapcev in dekel nikoli in nikjer. Česar ne pretirava neslana igra sama, to so slastno pretiravali naši igralci, da se moramo res kar najodločueje upirati takšnim predstavam. Bodisi, da se je igrala burka že pred leti; takrat je bila morda upravičena, ker je bila dramatika slovenska še na slabšem, nego je dandanes, ali sedaj je dobrih iger, resnično lepih salonskih iger, na izbiro, in po teh je treba sezati, saj jih ni dobiti kaj težko!

Dné 17. prosinca se je predstavljala šaljiva igra „Strijček“, ki je itak znana slovenskemu občinstvu iz prejšnjih časov, dné 24. prosinca pa so se igrali prvič „Vragovi zapiski“. Veseloigra v treh dejanjih. Francoski spisala Etienne Arago in Paul Vermond. Preložil —. Le-tá veseloigra ima sicer dôkaj preprosto ali jako srečno snov; mimo tega je izvedena toli izborna, da je zanimala občinstvo od prvega prizora do zadnjega. Glavno nalogo je imel g. Borštnik, na čegar korist je bila ta predstava. Občinstvo ga je odlikovalo takoj pri nastopu in tudi večkrat pozneje pri odstrtem pozorišču, dokaz, kakó splošno se cenijo njega izredne zasluge za našo dramatiko. Tudi druge naloge so bile v dobrih rokah, razven naloge Valentinove, o kateri g. Perdan zopet ni znal nič besedice. Kaj čuda, ako je torej popolnoma izpridil najefektnejše prizore! — „Vragovi zapiski“ se izvestno ohranijo na repertoarji slovenskega gledališča, in mi samó še želimo, da bi se jim pridružilo še mnogo takih veseloiger!

Improvizacija Ivana Mažuraniča. Pod tem naslovom je prinesel „Vienac“ o vélikem pesniku „Cengić-age“ in spolnilitelj Gunduličevega „Osmana“ drobno črtico, katera se nam zdi toli zanimljiva, da podajamo iz nje vsaj važnejše stvari. Leta 1843. pred praznikom sv. Jurija so se zbrali, kakor že večkrat prej, v gostilni, zajedno kavarni Čeha Černega na stari Harmici, sedaj Jelačićevem trgu, mladi ilirski književniki Ivan Mažuranić, Demeter, Stanko Vraz, Užarević, Babukić, Niemčić in Bogović, mimo njih mladi grof Gjuro Erdödy. Razgovarjali so se o književnih delih domačih in tujih pisateljev, končno pa je Stanko Vraz obrnil pogovor na sonet in dokazoval, da se tudi v hrvaščini dadó zlagati dobri sonetje, ne da bi pesnika težile metriške spone; zajedno je poudarjal, kakó bi bili baš lepi sonetje na diko mladi književnosti ilirski. Vsi mu pritrdé, in nekdo vpraša, ali si upa kdo takó rekoč zvezanih rok na podane stike zložiti sonet. Bogović zdajci na listek zapiše nastopne stike: *voda, meni, roda, sjeni — poda, izmieni, zgoda, stieni — glasi, stoji, časi — moji, da si, tvoji*. Družba pozove Ivana Mažuraniča, naj pri tej priči zloži sonet s temi stiki in takó dokaže, da se sonetje lahko zlagajo v blagoglasnem jeziku hrvaškem. Mažuranić se nasmehne, vzame listič s stiki, pregleda jih in napiše ta-le sonet:

Kud teče Drava, Sava, Kupa voda,
Liep narod živi, blag i srodan meni,
Liep i blag narod hrvatskoga roda,
A živi u strašnih još predsudâ sjeni.

Što mu s početka Bog i narav poda,
Sad tudjin teži, svojim da izmieni;
I da nanese huda i kleta zgoda,
Na goloj bi nam bilo umriet stieni!